

[Boligministeren.]

en forhandling om dette spørgsmål, og det er også muligt, man på en eller anden måde kan give primærkommunerne lejlighed til at blive spurgt. Men det vil til syvende og sidst ende i et spørgsmål om, hvordan forholdet bliver i det øjeblik, der ikke kan tilvebringes enighed.

Jeg skal vel erkende, at problemet med bilkirkegårde ikke er løst, ej heller med den skærpselse af lovbestemmelserne, der nu kommer, og jeg kan give tilsagn om, at jeg vil følge henvendelsen til handelsministeren op. Det er helt klart, at der her er en udvikling, som det offentlige må være opmærksom på. Tidligere var det vel en relativt god forretning at destruere et bilvrug; men nu er man gået ind i en periode, hvor det er en mere tvivlsom forretning, og det tidspunkt kan måske komme, da det ikke kan betale sig længere, og så står samfundet pludselig i en alvorlig situation. Vi ved fra andre lande, f. eks. Frankrig, at folk dér simpelt hen sætter deres gamle biler på det sted, det passer dem at forlade dem, og så må politiet i øvrigt påtage sig resten. Jeg erkender altså, at det er et meget stort problem, og jeg vil som sagt meget gerne følge denne henvendelse til handelsministeren op.

Hr. Arne Larsen var inde på den tanke, at man helt skulle forbyde oprettelsen af nye bilkirkegårde. Det tror jeg ville være for rigoristisk, og det ville formentlig heller ikke klare problemerne i øjeblikket på anden måde, end så hobede bilerne sig op på ulovlige steder.

Han henstillede til mig i forbindelse med en omtale af straffebestemmelserne at se på spørgsmålet om ensartetheden, for så vidt angår bøderne, og i det hele taget på strafhøjden i en drøftelse med justitsministeren. Det kan jeg give tilsagn om; det vil jeg gerne drøfte med justitsministeren.

Hr. Sigsgaard spurgte mig, hvornår man kunne vente den generelle revision. Det tør jeg ikke svare på; denne revision må jo ses i sammenhæng med bestræbelserne for en udbygning af planlægningslovgivningen og med kommunalreformen. Men jeg kan love, at da disse ting også presser på, vil man arbejde energisk med denne sag i boligministeriet.

Med disse ord vil jeg endnu en gang sige

tak for modtagelsen af lovforslaget og udtrykke ønsket om, at det hurtigt må kunne blive færdigbehandlet af folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om anerkendelse af Polens vestgrænse og skridt til normalisering af forholdet mellem Danmark og Den tyske demokratiske Republik (DDR) [af Gert Petersen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. I) findes i tillæg A. sp. 79, fremsættelsen i tidenden sp. 45).

Sagen sattes til forhandling.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Det foreliggende forslag mener regeringen ikke bør gennemføres. Regeringens opfattelse går som allerede meddelt ud på følgende:

Spørgsmålet om Oder-Neisse linjen er ikke et dansk problem. Det må finde sin løsning i forhandlinger om en kommende europæisk sikkerhedsordning. Regeringen finder, at forhandlinger om en europæisk sikkerhedsordning må tage deres udgangspunkt i de faktisk bestående grænser.

Spørgsmålet om Østtysklands status er en del af det mere omfattende Tysklands-spørgsmål. Også dette må finde sin løsning som led i en europæisk sikkerhedsordning. En sådan sikkerhedsordning må omfatte en løsning af Tysklandsspørgsmålet på grundlag af det tyske folks ønske om selvbestemmelse og genforening. Det gælder således om begge de af forslaget omfattede spørgsmål, at de må finde deres løsning som led i den endelige ordning af de af krigen efterladte politiske problemer i Europa, som en dag må komme.

[Udenrigsministeren.]

En for alle parter og for Europa tilfredsstillende løsning af det centrale politiske spørgsmål i Europa, Tysklandsspørgsmålet, forudsætter en udvikling i det tyske folk selv. Vi tror, at en sådan udvikling er i gang, og at det vil gøre mere skade end gavn at forsøge ad den her anviste vej at øve indflydelse på det udefra.

Jeg skal tilføje, at det er velkendt, at regeringen er forpligtet af NATO-aftalerne fra 1954.

Regeringen kan, som jeg nævnte til indledning, ikke tiltræde forslaget. I en eventuelt kommende udvalgsbehandling kan der imidlertid, om det ønskes, blive lejlighed til en mere detaljeret drøftelse af tingene.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gert Petersen): Socialistisk folkeparti har fremsat dette forslag, fordi vi føler, at problemet omkring Centraleuropa og en centraleuropæisk orden trænger sig på. Det er et problem, der har berøring med Danmark både i kraft af vor beliggenhed, de umiddelbare nabolande, vi har, og i kraft af vor almindelige europæiske interesse. Jeg er derfor glad for, at udenrigsministeren i hvert fald ikke afviste forslaget med den begrundelse, at det var os uvedkommende spørgsmål. Vi kan altså nok blive enige om, at disse spørgsmål i høj grad kommer os ved.

Derimod undrer det mig, at forslaget afvises med henvisning til, at disse problemer skal finde en løsning i en almindelig europæisk sikkerhedsorden. Jeg er ikke uenig i, at den endelige, principielle, langfristede løsning må findes inden for rammerne af en europæisk sikkerhedsorden, og jeg er tilfreds med både denne og den forrige regerings ønske om en europæisk sikkerhedskonference. Men vi kan ikke stille os tilfreds med blot at opstille et mål; vi må også efter fattig evne bidrage til at nå frem til dette mål. Her er det vor opfattelse, at det ikke er noget bidrag blot at forholde sig passiv; man må tværtimod prøve på at skabe betingelserne for en sådan sikkerhedsorden og en forudgående sikkerhedskonference. Som det ligger i øjeblikket, betyder alene problemer som Oder-Neisse grænsen og ikke-ankendelsen af DDR, at enhver tale om en sikkerhedskonference i

Europa i virkeligheden bliver indholdsløs. Man kan ikke forestille sig den, så længe der ikke er gennemført en i hvert fald delvis løsning af disse problemer.

Jeg skal ikke her gå ind på de historiske detaljer i sagen. Jeg bemærkede, at udenrigsministeren henviste til vore forpligtelser i henhold til NATO, og det er da egentlig også den eneste traktatmæssige forpligtelse, jeg tror der er nogen realitet i. Det er et spørgsmål, som vi må tage op til debat, når det er muligt at opsigte NATO-traktaten. Men jeg tror ikke, at den forpligtelse, Danmark indgik i 1954-55 til at anerkende Forbundsrepublikken Tyskland som eneste repræsentant for Tyskland, skulle hindre Danmark i det, som vi har foreslået. Det er i virkeligheden ret beskedent, nemlig for det første, at Danmark giver udtryk for, at Oder-Neisse grænsen efter vores opfattelse bør være den endelige grænse, for det andet, at vi meddeler denne opfattelse til Den tyske Forbundsrepublik, og endelig for det tredje, at Danmark tager foranstaltninger til at normalisere forbindelsen med DDR, først og fremmest igennem oprettelse af konsulær forbindelse og afslutning af handelstraktater på statslig basis.

Nu kan man naturligvis sige, at det sidste, spørgsmålet om DDR, under alle omstændigheder er et vanskeligt spørgsmål, utvivlsomt vanskeligere end Oder-Neisse grænsen, og at her er et problem, hvor man kan støde an mod indgåede aftaler.

Må jeg lige indskyde, at jeg finder det forkert, at man i sin tid har indgået de aftaler; jeg ville hellere se os uden dem. Jeg tager dem som et udtryk for den binding af vor udenrigspolitik, vi har givet os ind under. Men jeg vil da godt indrømme, at disse aftaler eksisterer, og at der endnu ikke er mulighed for at opsigte dem.

Ikke desto mindre er det min opfattelse, at en optagelse af konsulære forbindelser og afslutning af handelsaftaler på statslig basis ikke nødvendigvis ville støde an mod sådanne aftaler, og jeg ville i det mindste anse det for rigtigt, om regeringen — også i betragtning af de udtalelser, som faldt her under den storpolitiske debat, der var et led i finanslovdebatten, og udtalelser, som den højtærede statsminister har fremsat, inden han blev statsminister — inden for NATO over for Den tyske Forbunds-

[Gert Petersen.] republik gjorde klart, at det efter dansk opfattelse ville være rigtigt at anerkende denne Oder-Neisse grænse og skabe mulighed for, at de forskellige stater i Vesteuropa, derunder Danmark, kunne optage mere normale forbindelser med DDR, end det i øjeblikket er tilfældet. Det er sådanne tanker med baggrund i dette forslag, som jeg håber man kan få gennemdrøftet i udvalget.

Per Hækkerup: Jeg har forstået på det svar, udenrigsministeren gav i anledning af dette forslag, at regeringen stiller sig på det samme standpunkt, som den tidligere regering gjorde. Jeg synes, at den formulering, udenrigsministeren gav det, måtte virke tilfredsstillende. Jeg har forstået på pressen, at denne formulering har fundet udtryk over for den vesttyske forbundsregering som følge af den uklarhed, der blev skabt om den danske regerings holdning under den debat, vi havde den 8. februar. Jeg kan altså med tilfredshed konstatere, at regeringen fortsætter den linje i vor udenrigspolitik, som den tidligere regering har fastlagt.

Jeg må have lov til at gå ud fra — jeg skal ikke prøve på at genoptage drøftelsen med statsministeren om dette spørgsmål — at regeringens holdning også har det radikale venstres tilslutning. Jeg vil gerne bede udenrigsministeren be- eller afkræfte dette.

Vi følger i socialdemokratiet med stor interesse den bevægelighed, der så småt viser sig i Den tyske Forbundsrepublikks udenrigspolitik i forholdet over for de østeuropæiske lande og de problemer, der knytter sig hertil. Denne bevægelighed i udenrigspolitikken viste sig begyndende under den forrige regering i Tyskland under udenrigsminister Schröders ledelse; den har antaget en fast og konsekvent karakter, forekommer det os, under den nuværende udenrigsminister Brandts ledelse, og vi håber på, at de bestræbelser, som den vesttyske forbundsregering her udfolder, efterhånden må krones med held. Vi er klar over, at der her er tale om problemer, som er følsomme både i den europæiske politik, men også i forhold til den tyske befolkning, og vi tror derfor, at det er fornuftigt, at man får lov til, nogenlunde uforstyrret

af råd og vejledninger udefra, at fortsætte denne politik og søge at bringe den til positive resultater.

Dermed være naturligvis ikke sagt, at udenrigsministeren og andre repræsentanter for den danske regering ikke i de drøftelser, man har, når man møder kolleger fra Den tyske Forbundsrepublik, kan give udtryk for, hvorledes stemningen i Danmark er over for disse problemer. I den henseende tror jeg at der vil være almindelig tilslutning i Danmark til det grundsynspunkt, som jeg har forstået er regeringens, nemlig at det bliver de faktiske forhold, der må lægges til grund, når man til sin tid skal søge en løsning af problemerne i forbindelse med en tysk fredstraktat.

Jeg synes, at der omkring disse problemer og omkring den vesttyske forbundsregerings noget mere fleksible politik er så interessante spørgsmål, at det vil være naturligt, at vi får lejlighed til i et udvalg at høre om udenrigsministerens syn herpå lidt mere detaljeret, end det kan være muligt i en offentlig debat.

Poul Schlüter: I bemærkningerne til SF's forslag til folketingsbeslutning har hr. Gert Petersen skrevet i den allerførste linje:

„De skridt, der er forudset i dette forslag, vil tjene til konsolidering af freden i Europa.“

Jeg må sige, at der i denne forbeholdsløse sætning indeholdes en usædvanlig prætentios konstatering, men præntationen bliver da heller ikke dokumenteret i de følgende bemærkninger i dette SF-forslag. Så let er det desværre ikke i denne verden, at et land med vore forudsætninger så enkelt kan yde et afgørende bidrag til fredens konsolidering.

Det er det konservative folkepartis opfattelse, at Danmark over for Tysklands spørgsmålet må anlægge en realpolitisk vurdering og betragte alle de implicerede problemer i nøje sammenhæng. Det af SF fremsatte forslag til folketingsbeslutning er ikke egnet til at hidføre realitetsbetonede fremskridt i Tysklandsproblemet. Det tjener meget sjældent et fornuftigt formål at foregive, at et selvstændigt og især et isoleret dansk initiativ i udenrigspolitikken kan løse afgørende og centrale problemer. Forsøger man at foregive dette, vil det i

[Poul Schlüter.]

reglen have to uønskede virkninger. For det første vil det medføre en fejlorientering af befolkningen i bedømmelsen af Danmarks virkelige opgaver og muligheder i udenrigspolitikken. For det andet vil det reducere udlandets respekt og graden af seriøsitet i Danmarks udenrigspolitik og dermed mindske vore muligheder for realpolitisk indflydelse, når problemerne virkelig skal og kan løses.

Det konservative folkeparti kan ikke tilslutte sig dette forslag til folketingsbeslutning. Naturligvis er det utilfredsstillende og beklageligt, at der stadig ikke 22 år efter Potsdamoverenskomsten, som udskød den endelige fastlæggelse af Polens vestgrænse til den endelige fredsslutning, er en fredstraktat i sigte; men det er en sådan fredstraktat — eller en samlet europæisk sikkerhedsordning etableret på anden måde — man må håbe på og arbejde for. Regeringen har efter min opfattelse med sin tiltrædelseserklæring sagt det, som kan og bør siges på nuværende tidspunkt, med synspunktet om, at regeringen vil virke for tilvejebringelsen af en samlet europæisk sikkerhedsordning, der imødekommer alle europæiske landes ønske om sikkerhed og indbefatter en løsning af Tysklandsspørgsmålet, der anerkender det tyske folks ønske om selvbestemmelse og genforening. Det konservative folkeparti støtter fuldt ud regeringen i denne målsætning. Jeg har forstået, at regeringen senere har instrueret den danske ambassadør i Bonn om over for den vesttyske regering at uddybe tiltrædelseserklæringens indhold, og at ambassadøren med hensyn til Oder-Neisse grænsen har tilkendegivet, at den danske regering har den opfattelse, at fremtidige forhandlinger om en samlet løsning naturligt tager udgangspunkt i de faktisk kendte grænser. Med hensyn til spørgsmålet om Østtysklands status forstår jeg, at man har tilkendegivet, at også denne efter dansk opfattelse må indgå i en samlet løsning af Tysklandsspørgsmålet.

Mit parti kan tiltræde dette synspunkt. Der er intet, der taler for, at det kan føre til noget nyttigt, at Danmark tager blot en eller to enkeltheder, hvor vigtige de så end er, ud af den samlede sammenhæng. Det ville efter vor opfattelse snarere end fremskynde forsinke løsningen af hele det problemkompleks, der knytter sig til det delte Tyskland; det ville måske endda afgørende blokere mulighederne for en tysk genforening, hvordan man så end tænker sig formen derfor.

I øvrigt vil jeg gerne sige til ordføreren for forslagsstillerne — og hr. Per Hækkerup var inde på noget lignende — at hr. Gert Petersens initiativ giver det indtryk, at han slet ikke har bemærket — eller i alt fald ikke villet værdsætte — den bevægelighed, Bonnregeringens politik i de senere år har været genstand for. Ikke mindst efter dannelsen af Kiesinger-Brandt regeringen er det blevet ganske tydeligt, at koalitionsregeringen gør sig store anstrengelser for at forbedre forholdet såvel til Østtyskland som til de østeuropæiske stater. Hallsteindoktrinen er i alt fald blevet stærkt modereret. Vesttyskland har oprettet diplomatisk forbindelse med Jugoslavien fuldt ud og samtidig stadig stærkere diplomatisk og handelsmæssig kontakt med andre østeuropæiske lande. Det kan ikke have undgået hr. Gert Petersens opmærksomhed, at flere østeuropæiske stater og måske især Østtyskland har reageret påfaldende og beklagelig køligt over for denne vesttyske nyorientering. Det er i virkeligheden tegn på eller antydninger af indrømmelser og koldfrontsoptøning østfra, vi i dag med rette må spejle efter og samtidig forsøge at inspirere. Det er mit indtryk, at langt den største del af den tyske offentlighed har givet tilslutning til Bonnregeringens initiativer gennem det sidste år. Det er der stor grund til at notere med tilfredshed; for at spørgsmålet om Østtysklands status og Polens vestgrænse giver grundlag for helt andre og kraftige stemninger i den tyske befolkning end f. eks. i den danske,

[Poul Schlüter.]

kan jo ikke undre; det er der historiske realiteter og befolkningsmæssige forhold som motiverer. Det ville efter min opfattelse være et slag i ansigtet på den vesttyske regering, dersom et land som vort i utide forsøgte en pression, som kun ville kunne bidrage til at vanskeliggøre den vesttyske regerings reelle bevægelsesfrihed i alle disse spørgsmål.

Det er formentlig fremgået klart af disse bemærkninger, at det konservative folkeparti hverken kan tilslutte sig det ene eller det andet af de to punkter, som er indeholdt i SF's forslag til folketingsbeslutning.

Per Federspiel: På mit partis vegne kan jeg fuldt ud tiltræde de bemærkninger, udenrigsministeren fremsatte, og hvori han afviste det fremsatte forslag til folketingsbeslutning. Det ville ikke være rimeligt og heller ikke være i nogen dansk interesse, hvis vi fra dansk side blandede os i den udvikling, som ubestrideligt er i gang i forholdet mellem Østtyskland og Vesttyskland. Men jeg tror heller ikke, det ville være af nogen særlig interesse for Østtyskland — og det vil jeg bede ordføreren for forslagsstillerne bemærke sig — hvis man drog de fulde konsekvenser af dette forslag, idet det jo i virkeligheden ville betyde en anerkendelse af to eksisterende tyske stater. Det er i hvert fald ikke den politik, der føres fra Østtysklands side, hvor man jo netop betragter Vesttyskland som indlandet af politiske, men ikke mindst af økonomiske grunde, idet der er fri handelsforbindelse mellem de to dele af Tyskland. Jeg er helt enig med hr. Poul Schlüter i, at det ville være en ganske utidig indblanding fra dansk side, hvis vi ville bryde ind i den udvikling, der er i gang, og som måske ad åre kan føre til en europæisk løsning.

Jeg vil gerne henlede hr. Gert Petersens opmærksomhed på en episode, der forefaldt i Østberlin, en polemik mellem politibureau-medlem hr. Norden og bladet Neues Deutschland, der i en ledende artikel den 20. december 1967 netop siger, at Den tyske demokratiske Republik vedblivende ikke betragter Vesttyskland som udland og derfor taler om etableringen af mere normale forbindelser. Det var en afvisning af politibureau-

medlemmets insisteren på en skærpelse af betingelserne.

Der er en ting, som jeg mener man fra dette høje tings side ganske særligt må lægge vægt på, og det er, at vi i forholdet til Tyskland til stadighed har indtaget det ufravigelige standpunkt, at det tyske folks fremtid må bygges på dets selvbestemmelse. Det nævner hr. Gert Petersen ikke et ord om, det interesserer heller ikke forslagsstillerne; der står intet om det i bemærkningerne til forslaget. Først hvis man fra Østlandenes og Østtysklands side anerkender selvbestemmelsesretten, kan der være nogen som helst mening i, at det øvrige Europa og navnlig de ansvarlige for Tysklands fremtid drager en grænse, idet selvbestemmelsesretten naturligvis må udøves inden for visse territoriale grænser. Regeringen har ganske klart givet udtryk for det standpunkt, at i en sådan situation må man — det er jo ganske logisk — gå ud fra de bestående grænser. Men man må samtidig erindre, at den bestående grænse er fremkommet som en følge af krigen derved, at Polen simpelt hen er skubbet et par hundrede kilometer vestpå. Standpunktet må som sagt være, at man går ud fra den bestående grænse, når man skal drage den territoriale begrænsning for udøvelsen af selvbestemmelsesretten. Hvis hr. Gert Petersens tilhængere i Østlandene indtager det andet standpunkt, at der er to tyske stater, og at der vedblivende skal være to tyske stater, er det ikke muligt at se, hvordan nogen anden skulle have interesse i at blande sig i, hvordan grænsen mellem Polen og en østtysk stat, som det øvrige Vesteuropa ikke har nogen indflydelse på, skulle drages.

De samme betragtninger, som tidligere er fremført, må gælde dette forslag, som jo er en genganger af et forslag fremsat fra samme side i forrige folketingssamling. Dengang drejede det sig om anerkendelse af stater, der var opstået ved deling; dengang nævnte man Tyskland, Korea og Vietnam, men glemte ganske, at også andre stater er opstået ved deling, f. eks. Kina. Denne gang har man altså begrænset sig til det ene tilfælde.

Jeg ser ikke, at det vil tjene nogen dansk interesse at ændre de bestående forhold,

[Per Federspiel.]

som jo giver sig udslag i en stadig stigende samhandel med Østtyskland, og som i øvrigt bygger på aftaler, som også hr. Gert Petersen erkender ikke kan ændres, og som det derfor vil være ganske ørkesløst at diskutere.

Vi skal naturligvis være villige til at medvirke i en udvalgsbehandling, men må fastholde det standpunkt, som jeg er helt enig med udenrigsministeren i, at dette forslag ikke kan gennemføres.

Niels Helveg Petersen: På godt og ondt er vilkårene for dansk udenrigspolitik dybt præget af udviklingen syd for Danmarks grænse. Man kan sige, at Danmark altid har haft et Tysklandsproblem; sådan har det været i fortiden, og sådan er det også i dag.

I den nuværende udenrigspolitiske situation er Danmarks sikkerhedspolitiske interesse på det europæiske plan efter det radikale venstres mening først og fremmest knyttet til, at der findes fredelige, varige og normale løsninger på Tysklandsproblemet. Folketinget har meget ofte beskæftiget sig med den markedspolitiske deling af Vesteuropa. Den anden delingslinje i den europæiske politik, delingen mellem Øst- og Vesteuropa, diskuteres sjældnere, men er vel af nok så stor betydning for Danmarks udenrigspolitiske vilkår som markedsdelingen. Derfor hilser det radikale venstre denne lejlighed til at diskutere europæiske sikkerhedsproblemer velkommen.

I dag, 22 år efter verdenskrigens slutning, eksisterer i Europa en række uløste sikkerhedspolitiske problemer, som udgør en latent trussel også for Danmarks sikkerhed. Det radikale venstre må advare imod at betragte det som en naturlig og normal situation, at „Europa“ kun opfattes i betydningen „Vesteuropa“, hvad der ofte er en tendens til. Det er indlysende, at det militære pagtsystem har medvirket til at skabe den fastlåsedede politiske situation, hvis følger vi i dag møder. Bestræbelserne for regeringens europæiske politik i de kommende år må tage sigte på at medvirke til at få løst op for denne alt for længe fastlåsedede situation.

Det er derfor med glæde, at det radikale venstre har set, at regeringen på linje med denne målsætning i sin tiltrædelseserklæring

udtaler, at det er regeringens hensigt på grundlag af de forskydninger i det internationale forhold, der har fundet sted siden 1949, at gennemføre en samlet undersøgelse og vurdering af dansk sikkerhedspolitik under fuld hensyntagen til samtlige foreliggende forudsætninger. Det tilsagn, som her foreligger fra regeringens side om en fordomsfri og nuanceret undersøgelse, må det radikale venstre tillægge overordentlig stor betydning. Medens de første 20 år efter krigens ophør måske kan karakteriseres som en periode, da afspændingsskridt nærmest mistænkeliggjordes, og hvor afspændingsbestræbelserne forekom til stadighed at være underordnet bestræbelserne på at opretholde den militære balance, tyder meget nu på, at et vendepunkt er nået, og at afspændingsbestræbelserne i de kommende år vil blive betragtet som en langt mindre risiko end den uændrede og ureflekterede forlængelse af oprustningspolitikken.

Det er i højeste grad i Danmarks interesse at støtte disse bestræbelser, og denne danske interesse har fundet stærkt udtryk i regeringserklæringen. Det siges her, at det er regeringens målsætning at virke for en europæisk sikkerhedsordning, der bl. a., og først og fremmest, indbefatter en løsning af Tysklandsproblemet. Synspunktet har videre fundet udtryk i udtalelserne om, at en midlertidig opnåelse af en sådan sikkerhedsordning må forudsætte afholdelse af en europæisk sikkerhedskonference efter grundige forberedelser, der kan give rimelig sikkerhed for positive resultater. På samme måde siges det, at regeringen vil sætte ind for at skabe øgede kontakter mellem nationerne i Øst- og Vesteuropa, ligesom det er et naturligt led i denne politik at lade det komme til en prøvelse af, om NATO i overensstemmelse med sin erklærede målsætning kan blive en politisk afspændingsfaktor. Sammenfattende er dette udtryk for en høj prioritering af de politiske afspændingsbestræbelser helt på linje med det radikale venstres syn på de europæiske sikkerhedsproblemer.

I Vesttyskland synes en nyvurdering af de politiske afspændingsbestræbelser at være på vej. Hvor parolen tidligere var det urealistiske: genforening gennem militær oprustning, synes temaet nu at være det mere realistiske, at skridt henimod en fredelig

[Niels Helveg Petersen.]

løsning af det tyske spørgsmål forudsætter en forudgående politisk afspænding og normalisering af Vesttysklands forhold til Østeuropa. De mest konkrete udslag af denne nye østpolitik har hidtil været optagelse af diplomatiske forbindelser med både Jugoslavien og Rumænien, skridt, der har brudt med en del vanetænkning. Samtidig er handelsforbindelserne mellem Østeuropa og Vesttyskland blevet stærkt udviklet. Der kan fra dansk side kun lyde en opfordring til alle parter om at gå videre ad denne vej, men det skal i denne sammenhæng ikke skjules som en beklagelig kendsgerning, at der ikke i alle østeuropæiske lande er tilstrækkelig forståelse for nødvendigheden af at udvise smidighed.

Tysklands nabostater må meget nøje overveje, hvilke skridt de kan tage for at hjælpe den gradvise normalisering på vej. Det er uden videre klart — og jeg tror, der i Vesttyskland vil være fuld forståelse herfor — at der ikke i Tysklands nabostater kan være de samme følelsesmæssige hindringer for en yderligere og hurtigere politisk afspænding og normalisering, som der er i de direkte implicerede lande. Noget sådant kan ikke forventes med rette, hverken i Østeuropa eller i Vesttyskland. Dette må imidlertid ikke omvendt føre til, at man uden for Tyskland overser de følelsesmæssige hindrings betydning for normaliseringen, eller til at man uden for Vesttyskland glemmer, hvilke store vanskeligheder der kunne opstå, hvis man udefra forsøgte at få udviklingen til at forløbe hurtigere, end de politiske ben kunne bære.

På baggrund af den udvikling i den tyske politik, der er indtruffet, er det også det radikale venstres opfattelse, at når der gøres meget seriøse bestræbelser på at hidføre en normalisering, vil der også i Danmark være forståelse for nødvendigheden af, at hver ting tager sin tid, ligesom der uden for Tyskland vil være forståelse for, at nedbrydningen af de følelsesmæssige blokeringer for en europæisk normalisering er en vanskelig opgave, der ikke løses på få måneder.

Man vil af disse betragtninger forstå, at det radikale venstre tillægger de forhold, der er berørt i det fremsatte forslag, stor betydning for Europas sikker-

hedsproblemer. Det radikale venstre mener imidlertid, at der i regeringserklæringen er udtrykt en politisk linje med et meget betydningsfuldt perspektiv på dette område. Regeringens høje prioritering af afspændingsbestræbelserne, som de er kommet til udtryk i erklæringens udtalelser — for det første om en samlet vurdering af vor europæiske og globale sikkerhedspolitik på baggrund af de forskydninger, der har fundet sted i de internationale forhold, for det andet om den europæiske sikkerhedsordning som en målsætning for dansk sikkerhedspolitik, for det tredje om betydningen af afholdelse af en sikkerhedskonference efter grundige forberedelser, for det fjerde om afspændingsbestræbelserne direkte over for de enkelte europæiske lande og for det femte om viljen til at prøve afspændingsbestræbelserne inden for NATO — tegner et billede af en europæisk politik, der svarer til det radikale venstres principielle syn.

Dette afspændingsfundament for Danmarks europæiske politik er tegnet klarere og stærkere end før og udtrykker meget klart Danmarks interesse i en løsning af de europæiske problemer og dermed håbet om, at varige fredelige løsninger snart findes. Enhver realistisk vurdering må føre til det resultat, at de europæiske sikkerhedsproblemer kun lader sig løse igennem en samlet ordning. Det er om tilvejebringelsen af en sådan, bestræbelserne må samle sig, og vi hilser med glæde, at dette perspektiv har fået en så fremtrædende plads i regeringserklæringen.

Når dette er sagt, og når behovet for en samlet løsning er understreget både i spørgsmålet om Oder-Neisse og om optagelse af diplomatisk og konsulær kontakt med Østtyskland, og når det herefter er klart, at det radikale venstre ikke kan støtte vedtagelsen af forslaget, skal det imidlertid også siges, at det fremsatte forslag rejser både principielle og praktiske spørgsmål, som det efter det radikale venstres opfattelse kan være nyttigt at behandle i et udvalg. Det gælder samhandelen, det gælder rejse-samkvemmet, det gælder i det hele de menneskelige kontakter med befolkningen i Østtyskland. Der er stof til udvalgsarbejde og en drøftelse af, hvilke konkrete skridt der kan tages.

Vi finder som sagt, at det kunne være

[Niels Helveg Petersen.]

nyttigt at diskutere disse problemer i et udvalg, hvor jeg så går ud fra at regeringen vil være rede til at fremkomme med oplysninger, og hvor de spørgsmål, der her er til debat, yderligere kan uddybes.

Til hr. Gert Petersen vil jeg kun gøre den ene bemærkning, at det ganske rigtigt drejer sig om at skabe betingelserne for en europæisk sikkerhedsordning. Jeg finder, at den politik, der er lagt frem fra regeringens side, netop meget konkret har dette sigte.

Hr. Per Hækkerup bad udenrigsministeren bekræfte, at det radikale venstre stod bag denne regeringserklæring. Jeg skal komme udenrigsministeren til hjælp: det gør det radikale venstre. Vi føler vort principielle syn på de europæiske sikkerhedspolitiske problemer helt dækket ved regeringserklæringens udtalelser om afspændingsbestræbelserne.

(Kort bemærkning)

Ordføreren for forslagsstillerne (*Gert Petersen*): Efter dette meget lange indlæg bliver jeg nødt til at spørge hr. Niels Helveg Petersen, om han finder, at den opfattelse, han gav udtryk for, er i overensstemmelse med den åbne skrivelse, det radikale venstres folketingsgruppe i marts 1967 sendte til den daværende statsminister og den daværende regering, og hvori der stod:

„Ud fra den betragtning, at denne grænse ...“ — altså Oder-Neisse grænse — „... må anses for at ligge fast, opfordrer det radikale venstres folketingsgruppe regeringen til at tage kontakt med den vesttyske regering for at få denne til at anerkende Oder-Neisse grænsen.“

Finder det radikale venstres ordfører, at den holdning, man indtager nu, er i overensstemmelse med den holdning, man indtog dengang, og hvis nej, hvad er da grunden til, at man sådan har ændret holdning? Jeg må sige, det er dybt skuffende for vores vedkommende. Vi havde ventet en noget anden holdning fra det radikale venstres side.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen: Jeg skal kun gentage, hvad jeg sagde før, at det radikale venstre føler sit syn på de europæiske sikkerhedsproblemer helt dækket ind ved det

samlede sæt af bestræbelser, som der er lagt op til fra regeringens side.

Kai Moltke: Jeg ser med glæde, at man her i folketinget, både i salen her og i udvalg, rejser disse virkelig vitale problemer.

Lad mig med hensyn til Potsdamerklæringens fastlæggelse af, at Polens endelige grænser fastsættes ved en fredskonference, sige, at det er jo rigtigt, at der står sådan i Potsdamaftalen; men jeg kan nævne adskillige andre afsnit af Potsdamaftalen, som siden den tid er gledet ganske roligt ud i den blå luft, idet man ganske automatisk har hævet forpligtelserne. Endvidere var det vel ikke forudsætningen ved Potsdamkonferencen, at man fra 1945 skulle frem til 1965, uden at vi havde fået en definitiv ordning ved en tysk fredstraktat og dermed en ordning af Polens grænser.

Jeg vil over for dem, som er meget skeptiske ved tanken om at gå videre med hensyn til anerkendelse af de polske grænser, henvise til et sådant historisk dokument som den beretning om Potsdamkonferencen, som blev afgivet af Truman, USAs præsident, den 17. august. Man vil her se, hvordan han afsnit efter afsnit taler, ikke om kommende polske grænser, men netop om polske grænser; det vil sige, at man betragtede selve fredskonferencens afgørelse som en formalitet, at man i realiteten allerede ved den lejlighed havde fastlagt Polens grænser.

Når det er tilfældet, kan jeg ikke indse, hvorfor Polen — eftersom vi ikke har nogen tidsfrister for, hvornår vi får en tysk fredstraktat; det er jo først og fremmest forbundsrepublikken, der ikke hidtil har været interesseret i at bringe dette spørgsmål frem til løsning gennem de forhandlinger, som skulle til — måske til evig tid skal vente på at få fastsat sine grænser af de øvrige magter her i Europa, og derfor skal jeg med stor glæde stemme for det afsnit af forslaget, hvor der står, at folketinget henstiller til regeringen, at man anerkender grænsen ved Oder og Neisse allerede nu. Når man har ventet fra 1945 til 1968 på tysk velvillighed og tysk initiativ til dette skridt, kan jeg ikke indse, at man ikke i og for sig har udvist den tålmodighed, som er krævet i en sådan situation.

Med hensyn til det andet spørgsmål, nor-

[Kai Moltke.]

maliseringen af forholdet til DDR, kommer man med recepten: hele det tyske spørgsmål skal ordnes på en europæisk sikkerhedskonference. Ja men er man nu fra de partiers side, der her deltager i debatten, så fuldstændig sikker på det? Det kunne jo tænkes, at normalisering af de europæiske problemer blev ordnet i to omgange, først gennem de sikkerhedsforanstaltninger, der skal til, og, når dette er bragt til side, når forudsætningerne er skabt, så måske i anden omgang ved den endelige juridiske fastlæggelse af en tysk fredstraktat. Jeg tror, man binder sig selv, hvis man her så at sige vil lade to vidt forskellige problemer bringe under én hat, for det kunne jo være, at man, netop når det drejer sig om problemerne om europæisk sikkerhed og deres løsning, i virkeligheden her har hovednøglen, der gør det muligt at gå videre frem i europæisk afspænding.

Det andet problem, som dukker op her, og som har praktisk betydning, er jo noget lige så vigtigt. Hvordan kan man i regeringspartierne, og hvordan kan den socialdemokratiske ordfører, hr. Per Hækkerup, tænke sig, at der skulle træde en sikkerhedskonference sammen — for en sikkerhedskonference må vel være en konference med repræsentanter for suveræne stater — og at man på forhånd siger: udelukket fra en sådan drøftelse af sikkerhedsproblemerne er DDR og DDRs regering? Det er straks at slå bremserne i; det er straks at skabe hindringer for, at man virkelig når frem til en afspænding. Når man går i gang med sikkerhedsproblemerne og forhandlingerne herom, er det jo ganske givet, at der kun kan foretages indbydelser, kun kan arbejdes ud fra status quo i Europa, som er grundlaget for den givne magtbalance mellem stormagterne på dette kontinent; derfor tror jeg lige så godt, man kan tage tyren ved hornene, og jeg forstår i og for sig ikke hr. Gert Petersens og hans partis tilbageholdenhed, hvor det drejer sig om disse problemer.

Jeg tror endvidere, man skal tage endnu én faktor med. Man taler her om at være bundet af NATO-aftalen. Ja men vi befinder os snart i foråret 1968, og NATO-aftalen udløber i 1969. Måske skulle vi tage praktisk fat på problemet om, hvordan man

skal revidere holdningen til gældende NATO-aftaler. Én ting er jo pagten, en anden ting er de mange underaftaler, som bl. a. Frankrig har løserevet sig fra en del af, selv om man stadig vedstår pagten. Der er altså her ikke blot tale om en sammenhæng i al almindelighed, men også om enkeltproblemer inden for den ramme, som derefter stilles til debat. Jeg tror, man ville lette indkaldelsen af en europæisk sikkerhedskonference, og at man ville lette fortolkningen af regeringens standpunkt om, at en sikkerhedskonference må handle ud fra de givne, bestående grænser og forhold i Europa, hvis man tog nogle enkeltproblemer ud af den almindelige sammenhæng og foretog positive skridt.

For at pointere mit partis holdning til disse problemer ganske tydeligt og klart vil jeg foreslå, at der i punkt 2 i det af hr. Gert Petersen med flere fremsatte forslag i stedet for „konsulære“ osv. kommer til at stå „diplomatiske og konsulære forbindelser mellem de to stater og afslutning af handelstraktater mellem dem på statslig basis“.

Se, handelsaftaler på statslig basis, det er aftaler, som afsluttes mellem stater, som anerkender hinanden; det er folkerettens norm. „Konsulære forbindelser“ er selvfølgelig et noget mere udflydende udtryk, men hvorfor ikke her tage fat på grundproblemet og det, som vi i virkeligheden ønsker skal revideres, og som hr. Gert Petersen gav udtryk for skulle revideres? Derfor vil jeg foreslå, at man som nyt punkt 3 i dette forslag til folketingsbeslutning indføjer: „at tage skridt til snarlig dansk opsigelse af protokollen af 21. oktober 1954 i overensstemmelse med beslutningerne i punkt 2“, og at man så tager fat på et af format mindre spørgsmål, men et spørgsmål af stor praktisk betydning, ved at indføje som et punkt 4: „at drage omsorg for at normalisere pas- og visumregler gældende for statsborgere i DDR i overensstemmelse med de for andre europæiske lande gældende regler.“

Jeg ser med glæde, at man her i salen, og at man også i udvalget, selv om vi jo dér ikke kan blive repræsenteret, tager disse problemer op til en saglig vurdering og debat; men jeg ønsker allerede på nærværende tidspunkt at stille et forslag om

[Kai Moltke.]

udvidelse af det fremsatte forslag til folketingsbeslutning med de punkter, som jeg her har oplæst.

Frode Jakobson: Jeg mener, at det er en lykkelig udvikling, som er i gang, med en løsning af de stivnede fronter i Europa, en begyndende opløsning af de alt for hårde blokke. Det mener jeg at vi har grund til at være glade for, og at vi derfor også må gøre alt, hvad vi kan, imod alt det, der hæmmer den udvikling; det tror jeg nok vi er enige i.

Spørgsmålet er, hvad vi kan bidrage til en sådan løsning.

I Vesteuropa er man optaget af at vinde de østeuropæiske lande ud af Sovjetunionens hårde favntag. Man skal ikke bilde sig ind, at man kan gøre en indsats på det område, hvis man ikke samtidig gør det helt klart, at man ikke er enig med Vesttyskland, når Vesttyskland nægter at anerkende de landes grænser, hvad enten der er tale om Polens eller om Czekoslovaquiets. Man får aldrig løsnet Polen fra Ruslands favntag, så lang tid Polen ryster af angst for tyske krav. Vi kan mene, at den forskrækkelse er uberegtiget, og at der ingen tyske krav stilles, men bare det, at man ikke vil anerkende grænserne, må skabe utryghed med de erfaringer, man i de lande har i forbindelse med Tyskland.

Udenrigsministeren mente, at det var et spørgsmål om en modning i det vesttyske folk, at den modning skulle have lov til at gå sin gang, og at vi ikke burde forstyrre den. Jeg mener, det argument er et tveægget sværd; det kan lige så godt siges omvendt. Der skal nok være tyskere, og mange af dem, som vil føle sig krænkede over, at Danmark udtrykker en mening. Jeg tror ikke, det først og fremmest er disse tyske kræfter, vi skal støtte os til; men det er lige så klart, at der findes andre kræfter i Tyskland, både inden for socialdemokratiet og i endnu mere udtalt grad inden for FDP, som vil hilse sådanne udtalelser fra udlandet, fra det demokratiske udland, som en hjælp. Man kan citere udtalelser af den ene slags, og man kan citere udtalelser af den modsatte slags; derfor kommer man ikke så forfærdelig vidt med det.

Det er blevet hævdet her fra forskellig side, at bag ved et sådant forslag som det, der er fremsat, må der ligge en manglende erkendelse af den bevægelighed, som virkelig er i gang i Vesttyskland. Jeg ved ikke, om de, der stiller forslaget, ikke har indset, at den bevægelighed er til stede, men én ting kan man i hvert fald sige, at sådan kan man ikke slutte. Det spørgsmål, der kan rejses, er, om et sådant initiativ hæmmer den bevægelighed eller det fremmer den bevægelighed. Hvis man ser på det radikale partis stilling før, så har det været ganske klart, at det mente, at et sådant initiativ udefra, sådan et skub udefra, ville fremme den bevægelighed. I dag er der ligesom en tendens til at sige: nej, det vil bremse den.

Disse stivnede fronter er en fare. Jeg mener, det er en lykke, hvis et lille land som Danmark kan yde noget som helst, og derfor må jeg sige, at jeg fandt det som noget glædeligt midt i alt det sørgelige omkring det sidste valg, at vi fik en statsminister, som klart var gået ind for, at Danmark skulle tage et initiativ over for Vesttyskland. Jeg var derfor meget forbavset ved at læse regeringens erklæring for en uges tid siden. Jeg har foretaget et eksperiment med den erklæring. Jeg har prøvet på, hvor der står „den danske regering“, i stedet for at indsætte „den tyske regering“, og hvilket mærkeligt resultat når man ikke til! Man når til det resultat, at så passer pengene også. Man kunne akkurat lige så godt sige „den tyske regering“. Kun ville tyskerne nok have sagt „fredstraktat“, hvor den danske regering siger „sikkerhedsordning“; men det er bare et spørgsmål om sprogbrug. Man kunne derfor slutte, at efter en kort udflugt er den danske regerings stilling i dag 100 pct. identisk med den tyske regerings, og det er der nogle der kan synes er godt; men det kan i hvert fald ikke samtidig være en tilskyndelse til tyskerne til at ændre deres standpunkt, at vi meddeler, at vi er 100 pct. enige med dem. Statsministeren, som desværre ikke er til stede, må være klar over, at mange stemmer er gået til det radikale parti på det grundlag. Jeg er vis på, at statsministeren som den ærlige mand, jeg ved han er, føler disse stemmer som noget, der brænder i lommen i dag, som noget, man

[Frode Jakobsen.]

har fået uretmæssigt. Statsministeren har ifølge vores forfatning vel ingen mulighed for at levere disse stemmer tilbage, ikke før ved det næste valg. Så kommer de måske nok af sig selv uden statsministerens indsats.

Hvad angår selve SF's forslag, synes jeg, man skal lægge mærke til, at det ikke er identisk med det forslag, der blev citeret før, om de tre delte lande, at det er et meget moderat forslag, at det oven i købet i fremsættelsen siges, at vi er bundet af NATO-aftalen af 1954 og på den måde afskåret fra at anerkende DDR juridisk. Der er altså kun tale om en delvis, faktisk og praktisk anerkendelse af, at DDR eksisterer, og at vi har med dem at gøre, med konsulater osv.

Jeg ville også have formuleret det forslag anderledes, end det er, og derfor mener jeg, der er grund til at se på det i et udvalg, men også grund til for os alle sammen at se på det med velvilje og alvor, ikke mindst grund dertil for de regeringsrepræsentanter, som før valget krævede et dansk skridt over for den vesttyske regering med hensyn til anerkendelse af Oder-Neisse grænsen.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): En række af de ærede ordførere har sagt, at det var rimeligt og ønskeligt, at man kunne drøfte de spørgsmål, som er omhandlet i det foreliggende forslag, i et udvalg. Jeg sagde allerede i mit første indlæg og gentager det gerne, at det er jeg helt parat til, og at et sådant udvalg vil være et naturligt sted for fremsættelse af oplysninger og drøftelse, sådan som det nu kan lade sig gøre.

Den ærede ordfører for socialdemokratiet ønskede en direkte bekræftelse på, at når jeg udtalte mig, var det på regeringens vegne. Jeg skal da gerne bekræfte, at når en minister udtaler sig her i folketinget om et foreliggende forslag, så er det — når ikke andet foreligger oplyst — på regeringens vegne.

Ordføreren for forslagsstillerne (Gert Petersen): Jeg siger tak for tilslutningen til et udvalgsarbejde, og jeg siger tak til de ordførere, som har haft noget positivt at sige om forslaget.

Må jeg straks sige, at jeg jo ikke deler hr. Per Hækkerups glæde over radikal afklaring. På mig virker denne radikale afklaring i stik modsat retning, og jeg vil da gerne for at blive helt klar over, hvordan det forholder sig, spørge, om den erklæring, den danske udenrigsminister lod afgive i Bonn om vort syn på Oder-Neisse grænsen: at forhandlinger herom efter dansk opfattelse må tage udgangspunkt i de eksisterende grænser — det er jo ikke det samme som at sige, at disse grænser bør ligge fast — om det er et endeligt og definitivt dementi af, hvad den højtærede statsminister sagde herinde den 8. februar (Folketingstidende 1967-68, 2. samling, sp. 158):

„Ikke fordi jeg tror, det er nødvendigt, men for at hr. Per Hækkerups sidste bemærkning dog ikke skal stå som den sidste, vil jeg gerne sige: man kan ikke drage den konklusion, som hr. Per Hækkerup drog, når jeg lige har citeret ordret og har sagt gentagne gange her i debatten, at regeringen tager sit udgangspunkt i den kendsgerning, at de faktisk eksisterende grænser, også Oder-Neisse grænsen, bør ligge fast.“

Det er jo i realiteten, hvad vi har skrevet i vores forslag: at den danske regering skulle give udtryk for, at efter dens opfattelse bør Oder-Neisse grænsen ligge fast. Jeg har forstået, at nu har man givet udtryk for noget andet i Bonn, nemlig at man skal forhandle med udgangspunkt i den grænse, hvilket altså straks er noget andet og mere flydende. Jeg må indrømme, at den omtalte afklaring endnu er lidt tåget, i hvert fald indtil vi har fået at vide, hvordan det egentlig forholder sig med den udtalelse fra statsministeren under finanslovdebatten.

Videre må jeg sige til et par af de ærede ordførere, at de bør studere — undskyld, det kan måske lyde lidt voldsomt — studere forslaget en lille smule grundigere, for jeg blev udsat for nogle bebrejdelser fra deres side, som hermed være givet tilbage. For det første sagde hr. Schlüter, at vi ikke havde bemærket den nye bevægelighed i den vesttyske politik. Må jeg henlede opmærksomheden på den skriftlige fremsættelse, hvori der står:

„Et og andet tyder på, at den vesttyske regering selv er på gлед i denne

[Gert Petersen.]

retning, men at den bremses af en del af opinionen i Vesttyskland.“

Jeg vil fortsætte med at citere, fordi dette egentlig er vores hovedargument — jeg mente altså, at når det nu stod i den skriftlige fremsættelse, var det ikke nødvendigt at sige det heroppefra —:

„Netop på denne baggrund tror vi, at det vil være en håndsrekning til de folk i vesttyske regeringskredse, der ønsker en fornyelse af Vesttysklands politik, at en tysk nabostat klart og åbent lægger sin mening om spørgsmålet frem.“

De hovedargumenter, vi har mødt, har hovedsagelig været, for det første at Danmark er et lille land og ikke er i stand til at udrette ret meget, og at vi hellere bør gå stille, mens de store smækker med dørene, og det andet hovedargument var den europæiske sikkerhedskonference. Må jeg sige om det første, at jeg tror ikke, det er rigtigt. Jeg kan meget vel erkende, at vi er et lille land; men det har vist sig, at danske initiativer — det har dog bl. a. den forrige regering vist ved flere lejligheder, ikke mindst i De Forenede Nationer, og det var da ikke utænkeligt, at den nuværende regering også havde vilje og evne til det — har kunnet sætte ting i gang af videre betydning, og det skulle vel ikke være umuligt med et dansk initiativ i denne sag.

Hvad dernæst sikkerhedskonferencen angår, så er det jo en totalløsning, og det er lidt ejendommeligt for mig, at jeg fra den anden side som modargument skal møde kravet om en fuldkommen løsning, at man afviser delløsninger på vejen, som kunne pege henimod den endelige løsning, der så at sige bliver kronen på værket.

Må jeg endelig sige om hr. Kai Moltkes forslag, at det er klart, at vi ikke kan acceptere, at man indfører ordet „diplomatisk“. Det er udtrykkelig begrundet i vores forslag, hvorfor vi indskrænker os til at tale om konsulære og statshandelsmæssige forbindelser. Det hænger sammen med, at

vi mener, der heri ligger i hvert fald en antydning af en realitet. Jeg forstår, at man afviser det fra regeringens side og også fra andre ordføreres side. Jeg forstår ikke rigtig begrundelsen for det, men det må vi jo se nærmere på i udvalget.

Med hensyn til at opsiges protokollatet af april 1955, så tror jeg, det hører hjemme i et særskilt forslag, selv om det da er klart, at skal man drøfte Tysklandsproblemer i et udvalg, må alle disse spørgsmål indgå; det må naturligvis også efter min opfattelse — det tror jeg i øvrigt alle ordførere vil give mig ret i — spørgsmålet om visumbestemmelser og deslige.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne sige til udenrigsministeren, at jeg har ikke noget øjeblik tvivlet om, at når udenrigsministeren udtalte sig, var det på regeringens vegne. Det, jeg spurgte om, var, om det også var på det radikale venstres vegne. Det har hr. Niels Helveg Petersen svaret på, og jeg er tilfreds med dette svar.

Jeg vil også gerne sige, at jeg fandt, at hr. Niels Helveg Petersens tale var særdeles interessant. Den dækkede, tror jeg jeg tør sige, til 100 pct. de synspunkter og de bestræbelser, som den tidligere regering udfoldede, og dem kan vi naturligvis kun være tilfreds med at man nu tilslutter sig. Jeg betragter det også hermed som klart, at den — jeg tror, det var en landsmødevedtagelse, man havde i det radikale venstre; jeg tror, det var ovre på Nyborg Strand, man besluttede, at partiet skulle gå ind for at anerkende DDR — at den vedtagelse altså ikke længere har gyldighed som rettesnor for partiets politik.

Jeg skal ikke gøre yderligere bemærkninger ud over den, at jeg tror, hr. Gert Petersen skal lægge mærke til, hvad det var, der skete, da vi drøftede dette spørgsmål sidste gang, idet resultatet af drøftelserne, så vidt jeg har forstået, var det, at den uklarhed, som statsministerens udtalelser gav anledning til, fremkaldte reaktioner i Tyskland, som gjorde det nødven-

[Per Hækkerup.]

digst for den danske regering at klargøre den danske regerings standpunkt. Jeg tror, at der i den omstændighed ligger en ganske klar illustration af, at man bør omgås disse forhold med en vis forsigtighed. Jeg er bange for, at hvis denne uklarhed fra den danske regerings side ikke var blevet bragt ud af verden, ville resultatet i den tyske forbundsdag formentlig være blevet en vedtagelse eller en henstilling til den vesttyske forbundsregering, som ville have formindsket chancerne for den politik, som ikke mindst udenrigsminister Brandt står som talsmand for. Jeg tror, man skal tage det med i sin betragtning. Jeg tror, hr. Gert Petersen skal tage det med i sin betragtning, når han overvejer værdien af at fremsætte sådanne forslag som det, han her har fremsat.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Det ærede medlem hr. Gert Petersen spurgte direkte, om der i den erklæring, vi har sendt til forbundsregeringen, var et dementi af statsministerens udtalelse. Jeg vil gerne dertil svare, at den danske regering har over for forbundsregeringen meddelt, hvad statsministeren har sagt. Der er derfor ikke noget dementi af statsministerens udtalelser i denne meddelelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.

Valgt blev: *Stetter, Haunstrup Clemmensen, Asger Jensen, Poul Schlüter, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Søren Jensen, Ib Thyregod, Niels Helveg Petersen, Svend Haugaard, Nordqvist, Peter Nielsen, Lis Groes, Grünbaum, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Egon Jensen og Aksel Larsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. [af Grünbaum m. fl.].

Valgt blev: *Stetter, Haunstrup Clemmensen, Asger Jensen, Poul Schlüter, Haruch, Jens Frandsen, Ib Thyregod, Niels Helveg Petersen, Martin Pedersen, Helge von Rosen, Grünbaum, Lis Groes, Ove Hansen, Egon Jensen, Hans Lund, Peter Nielsen og Aksel Larsen.*

Første næstformand (Kaj Andresen): Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler fhv. folketingsmand, sognepræst Johan Nielsen, at han er villig til at modtage det ved folketingsmand, lagmand Peter Mohr Dams mandatnedlæggelse fra den 1. marts d. å. ledige mandat som medlem af folketinget.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 29. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om banker.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om sparekasser.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om visse spare- og udlånsvirksomheder.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om Danmarks erhvervsfond.

[Formanden.]5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om hemmelige patenter.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om arbejdstageres opfindelser.

7) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i byggelov for købstæderne og landet.

8) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om anerkendelse af Polens vestgrænse og skridt til normalisering af forholdet mellem Danmark og Den tyske demokratiske Republik (DDR) [af Gert Petersen m. fl.].

Mødet hævet kl. 16.

13. møde.

Torsdag den 29. februar kl. 13.

Formanden: Fra statsministeren har jeg modtaget følgende skrivelse:

„Statsministeriet,
København, den 28. februar 1968.

I overensstemmelse med den af statsministeren nedlagte forestilling er det ved allerhøjeste resolution af 28. februar 1968 bestemt, at der oprettes et ministerium for statens lønnings- og pensionsvæsen, således at der til dette ministerium fra 28. februar 1968 at regne fra økonomiministeriet overføres følgende sagsområder:

Det under lønnings- og pensionsdepartementet henhørende sagsområde, herunder

spørgsmål om fortolkning og ændringer af lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd og lov nr. 5 (B) af 7. juni 1950 om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger samt spørgsmål vedrørende lov nr. 157 af 7. juni 1958 om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet. Udarbejdelse af det årlige normeringslovforslag samt udfærdigelse af generelle bestemmelser om statstjenestemænds løn under ferie, sygdom m. v., arbejdstidsregler, særlige ydelser, honorarer, pensionsspørgsmål m. v. Spørgsmål vedrørende statens overenskomster om løn- og arbejdsvilkår for arbejdere, funktionærer m. v. Det i medfør af lov nr. 154 af 7. juni 1958 nedsatte lønningsråd og den i medfør af samme lov nedsatte voldgiftsret i statstjenestemandssager samt nævnet for helbredsbedømmelse i tjenestemandssager og statens centrale samarbejdsudvalg samt Danmarks Forvaltningshøjskole, jfr. lov nr. 43 af 10. marts 1965.

Samtidig er boligminister Aage Hastrup udnævnt til minister for statens lønnings- og pensionsvæsen, således at han tillige fortsat beklæder den ham betroede stilling som boligminister.

Det er endvidere bestemt, at der fra den 28. februar 1968 at regne foretages følgende ændringer i ministeriernes forretningsområder:

Fra økonomiministeriet overføres til handelsministeriet (ministeriet for handel, håndværk, industri og søfart) sager vedrørende nordiske anliggender, herunder Nordisk Råd og det nordiske økonomiske samarbejde, samt „Dansk-islandsk Fond“, „Fondet for dansk-finsk samarbejde“, „Fondet for dansk-islandsk samarbejde“, „Fondet for dansk-norsk samarbejde“ og „Fondet for dansk-svensk samarbejde“, således at den departementale ekspedition af sager vedrørende disse forretningsområder sker i handelsministeriet, men under ledelse af økonomiminister og minister for nordiske anliggender samt europæiske markedsanliggender Poul Nyboe Andersen og på hans ansvar.

Fra økonomiministeriet overføres til arbejdsministeriet de hidtil under øko-